

מבקר המדינה | דוח על הביקורת בשלטון המקומי |
התשפ"ג-2023

תכנון ובנייה ותשתיות

תחזוקת דרכים על ידי רשויות מקומיות

תחזוקת דרכים על ידי רשויות מקומיות

רקע

דיני הרשויות המקומיות קובעים את חובתה וסמכותה של הרשות המקומית לפיתוח, לסלילה ולתחזוקה של הדרכים הציבוריות שבתחום שיפוטתה. כביש סלול נתון ללחצים פיזיים עקב עומסי התנועה ומושפע ממוג האוויר. אופן תחזוקת הדרכים צריך להיקבע על סמך מדדים המשקפים את טיבן של הדרכים ואת רמת השירות הנדרשת מהן. מדדים אלו משקפים את מספר הנזקים שנגרמו לדרכים במשך השנים, את סוג הנזקים ואת מידת חומרתם. טיפול יעיל בדרכים מחייב תחזוקה שגרתית שוטפת, ולא רק התערבות כאשר מתגלה תקלה. העיקרון המרכזי בנוגע להשקעה בתחזוקה הוא שהוצאה כספית על תחזוקה בהווה חוסכת הוצאות גדולות יותר בעתיד. ככל שמצב הנכס מתדרדר, עלות העבודה הנדרשת כדי להשיבו למצבו המקורי הולכת וגדלה.

בשנים האחרונות מתמודדות רשויות מקומיות בישראל עם נזקי "בולענים" שנפערים בכבישים. בשנים 2022 - 2023 נפערו בולענים בכמה ערים באזור המרכז: תל אביב, רמת גן, חולון, הוד השרון ורעננה. בקרה שוטפת על תשתיות עירוניות בכלל ועל מקטעי דרכים שעברו תחזוקה מונעת בפרט - עשויה לתרום לזיהוי מוקדם של האזורים המועדים, לטפל מבעוד מועד בתשתיות ולמנוע כשלים ונזקים שמובילים, בין השאר, לבולענים אורבניים.

נתוני מפתח

<p>0.04% עד 0.31%</p> <p>מהסך הממוצע של הוצאות התקציב השוטף ברשויות המקומיות כפר ברא (ש"ח); 0.31%; 104.6 אלפי ש"ח; 0.28%; 1,207.5 אלפי ש"ח; חולון (ש"ח); 0.12%; 1,806 אלפי ש"ח; זיכרון יעקב (ש"ח); 0.12%; 207.5 אלפי ש"ח) ולב השרון (ש"ח); 0.04%; 92.5 אלפי ש"ח) בשנים 2019 - 2020 יוחדו לתחום תחזוקת דרכים</p>	<p>רק בכ-16 ק"מ מכ- 695 ק"מ</p> <p>מאורך הכבישים ברשויות שנבדקו בוצעו עבודות קרצוף וריבוד בשנים 2019 - 2021. ב-0% - 6% (בהתאם לרשויות השונות) לעומת השיעור הנדרש על פי נוהל פר"ת¹ - 30%.</p>	<p>34,180</p> <p>תלונות על מצב הדרכים התקבלו במוקדי הרשויות המקומיות גבעתיים, חולון, זיכרון יעקב ולב השרון בשנים 2019 - 2021. במועצה המקומית כפר ברא אין מוקד עירוני ואין מידע מתועד על תלונות שהתקבלו</p>	<p>57%</p> <p>מכלל הדרכים הציבוריות בישראל (11,523 ק"מ מ-20,239 ק"מ של רשת הדרכים בישראל) הן בתחום שיפוטן של הרשויות המקומיות ונמצאות באחריותן</p>
---	--	---	---

1 נוהל פרויקטים לתחבורה (נוהל פר"ת) פורסם על ידי משרד האוצר ומשרד התחבורה בתחילת שנת 1997, וגרסה אחרונה שלו פורסמה בשנת 2021. הנוהל נועד לספק את הכלים לבדיקת הכדאיות של פרויקטים תחבורתיים ולהנחות בעניין זה. הנוהל מחלק את המיסעות לארבע קבוצות בהתאם לעומס התנועה, וקובע לגבי כל קבוצה את התדירות הנדרשת לקרצוף וריבוד של המיסעה ואת עובי הריבוד.

520 - 63 ש"ח	540 - 6 אלפי ש"ח	- 89% 100%	2.7% עד 20.7%
ממוצע השקעה כוללת בתחזוקה ובשיקום של הדרכים העירוניות ברשויות המקומיות גבעתיים, חולון, כפר ברא, זיכרון יעקב ולב השרון (בסדר יורד) בשנים 2019 - 2021, פר תושב	ממוצע השקעה כוללת בתחזוקה ובשיקום של הדרכים העירוניות ברשויות המקומיות גבעתיים, חולון, כפר ברא, זיכרון יעקב ולב השרון (בסדר יורד) בשנים 2019 - 2021, ב-1 ק"מ כביש	מתקצוב הפרויקטים בתחום תחזוקת הדרכים ברשויות המקומיות לב השרון, חולון, גבעתיים וזיכרון יעקב (בסדר יורד) בשנים 2019 - 2021 היו במימון עצמי. בכפר ברא - מלוא תקצוב הפרויקטים היה במימון חוץ של משרד הפנים	מסך כספי העברות שנעשו מקרנות לפיתוח ברשויות המקומיות גבעתיים, חולון, זיכרון יעקב ולב השרון (בסדר יורד) בשנים 2019 - 2021 הושקעו בפרויקטים מסוג תחזוקת דרכים. בכפר ברא - לא נעשו העברות מהקרנות

פעולות הביקורת

בחדשים יוני עד דצמבר 2022 בדק משרד מבקר המדינה את פעילותן של עיריות **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** (הרשויות שנבדקו) בשנים 2019 - 2021 בנושא תחזוקת הדרכים הציבוריות שבתחום שיפוטן. משרד מבקר המדינה נעזר בשירותי ייעוץ מקצועיים לבדיקת 14 פרויקטים של עבודות תחזוקת דרכים שבוצעו ברשויות המקומיות שנבדקו. בדיקות השלמה נעשו במשרד הפנים, במשרד התחבורה והבטיחות בדרכים ובחברה הלאומית לתשתיות תחבורה בע"מ.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

אסדרת תחזוקת הדרכים ברשויות המקומיות - אף שהדרכים העירוניות הן יותר ממחצית הכבישים בישראל, אין שום גורם ממשלתי המאסדר ומפקח בתחום תחזוקת הדרכים שבתחומי הרשויות המקומיות. הרשויות המקומיות מחויבות על פי דין לתחזוקת הדרכים שבתחומן, אולם באין נורמות לתכנון ולניהול בעניין תחזוקת הדרכים העירוניות,

כל אחת מהרשויות המקומיות קובעת לעצמה את אופן תחזוקת הדרכים בתחום שיפוטתה ואת היקף התחזוקה, בלי שיעשו פיקוח ובקרה על כך וללא סטנדרטים רחביים.

ביצוע סקר מיסעות וניהול בסיס נתונים על מצב הדרכים - עיריות גבעתיים וחולון והמועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** לא ביצעו סקר מיסעות של כלל הדרכים בהן בעשור האחרון. בעיריות **גבעתיים וחולון**, במועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ובמועצה האזורית **לב השרון** לא קיים בסיס נתונים על מצב הדרכים ברשות המבוסס על סקר מיסעות והכולל מידע על עבודות הפיתוח ועבודות תחזוקת הדרכים שבוצעו ועל תלונות ותביעות שהוגשו נגד הרשות.

שימוש בכלים טכנולוגיים לאיסוף ולניהול של מידע - בעיריות גבעתיים וחולון, במועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ובמועצה האזורית **לב השרון** לא קיימת מערכת ניהול מיסעות, וכן לא קיימת מערכת ממוחשבת לניהול מסד נתונים על מצב הדרכים; מערכות ה-GIS הקיימות בעיריית **גבעתיים**, במועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ובמועצה האזורית **לב השרון** אינן משמשות אותן בתחום תחזוקת הדרכים; במוקדים העירוניים בעיריות **גבעתיים וחולון**, במועצה המקומית **זיכרון יעקב** ובמועצה האזורית **לב השרון** נעשה שימוש במערכת CRM, עם זאת, מערכת ה-CRM אינה מקושרת למערכות אחרות כגון מערכת GIS, וגיבוש תוכניות עבודה בתחום תחזוקת הדרכים אינו נסמך על המידע המצוי בה. אשר למועצה המקומית **כפר ברא**, לא קיימת בה מערכת CRM.

תכנון ארוך טווח ותוכנית שנתית - עיריות גבעתיים וחולון, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** לא קבעו ולא הסדירו תוכנית עבודה, כהגדרתה בידי משרד הפנים, לתחזוקה של הדרכים הציבוריות שבתחום שיפוטן. בפועל, סדרי העדיפויות לביצוע העבודות לא נקבעו על בסיס ניתוח מצבן ההנדסי של המיסעות והמדרכות. עיריית **חולון** לא הכינה תוכנית עבודה המגדירה באילו מיקטעים מתוכננות עבודות תחזוקה; עיריית **גבעתיים** תכננה לבצע עבודות במקטעים של שבעה רחובות בשנים 2020 - 2021 אולם מתוכם ביצעה בפועל רק ארבעה, וכמו כן בוצעו עבודות בשני מקטעים שלא היו מתוכננים לביצוע על פי תוכנית העבודה. תיעודף העבודות שבוצעו בעיריית **גבעתיים** התבסס בעיקר על תוכניות העבודה לגבי תשתיות אחרות, דוגמת תשתיות מים וביוב; המועצה המקומית **זיכרון יעקב** תכננה לבצע תחזוקת דרכים במקטעים של ארבעה רחובות בשנים 2019 - 2021, אולם בפועל העבודות בוצעו במקטעים של שבעה רחובות אחרים.

טיפול בתלונות שהתקבלו במוקד העירוני - עיריית גבעתיים - למרות קיומה של אמנת שירות בעיריית **גבעתיים**, אגף תשתיות אינו עומד בתקן לגבי טיפול בתקלות שבאחריותו ואינו מתעד את אופן הטיפול בהן. עם זאת, בשנת 2021 חל שיפור בעירייה מבחינת העמידה בזמני התקן, לעומת השנתיים הקודמות. שיעור העמידה של מחלקת תחבורה ופיתוח תשתיות בעיריית **גבעתיים** בזמני התקן היה פחות מאחוז אחד בשנים 2019 ו-2020 וכ-31% בשנת 2021. עיריית **חולון** - שיעור העמידה בתקן של מחלקת דרכים היה כ-87%. בקובץ הפניות למוקד כפי שנמסר למשרד מבקר המדינה לא מצוין כיצד טופלה כל תקלה על ידי מחלקת הדרכים. מועצה מקומית **זיכרון יעקב** - בקובץ הפניות שנמסר למשרד מבקר המדינה לא מצוינים פרטים בסיסיים לגביהן - אופן הטיפול בתקלות, משך זמן הטיפול ומצב הטיפול. בהיעדר אמנת שירות שמגדירה זמני תקן לא ניתן לבדוק את שיעורי

העמידה בתקן. מועצה מקומית **כפר ברא** - במועצה המקומית **כפר ברא** לא קיים מוקד עירוני. מועצה אזורית **לב השרון** - באמנת השירות אין התייחסות לזמני התקן לטיפול בתלונות. במערכת הפניות לא ניתן להפיק דוח המפרט את משך הטיפול בפניות בתחום תחזוקת דרכים.

היקפי עבודות תחזוקה מונעת שבוצעו - עירויות **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** ביצעו בשנים 2019 - 2021 קרצוף וריבוד רק בכ-16 ק"מ מסך כ-695 ק"מ כבישים שבתחום שיפוטן (בשיעור של 0% - 6% מאורך הכבישים בהן), לעומת השיעור הנדרש - 30% (בהתאם לדרישה בנוהל פר"ת לבצע עבודות אלו לפחות אחת לעשר שנים).

איכות ביצוע העבודות ותקינותן - בבדיקת האיכות והתקינות של עבודות קרצוף וריבוד של מיסעות או ריצוף מדרכות ב-14 פרויקטים של תחזוקת דרכים שבוצעו ברשויות שנבדקו בשנים 2019 - 2021 הועלו הממצאים האלה: בעיריית **גבעתיים** - נמצאו ליקויים בשניים משלושת הפרויקטים שנבדקו; בעיריית **חולון** - נמצאו ליקויים באחד מחמשת הפרויקטים שנבדקו; במועצה המקומית **זיכרון יעקב** - העבודות בשלושת הפרויקטים שנבדקו לא בוצעו בהתאם להוראות הדין בנושא נגישות לאנשים עם מוגבלות; במועצה המקומית **כפר ברא** - נמצאו ליקויים בתיקונים נקודתיים שעשתה המועצה בשני רחובות; בכמה רחובות נעשה שימוש בפסי האטה מפלסטיק שאינם תקינים; המועצה האזורית **לב השרון** - ביצעה קרצוף וריבוד בשני מקטעים בלבד באורך כולל של 881 מטרים מתוך כלל כבישי הרשות שאורכם הוא 236,000 מטרים; באחד מהם בוצעו עבודות רק בצד אחד של המיסעה והמדרכה.

הוצאות הרשויות על תחזוקת דרכים - נמצאו פערי השקעה בתחזוקת דרכים בשנים 2019 - 2021, של מאות עד אלפי אחוזים ל-1 ק"מ כביש בין הרשויות שנבדקו, ובסדר יורד: **גבעתיים** - ממוצע השקעה בסך 540 אלפי ש"ח; **חולון** - 222 אלפי ש"ח; **כפר ברא** - 131 אלפי ש"ח; **זיכרון יעקב** - 46 אלפי ש"ח **ולב השרון** - 9 אלפי ש"ח.

דיווח במסגרת התקציב הרגיל - ברשויות המקומיות שנבדקו שיעור תקצוב ההוצאות על תחזוקת דרכים מסך התקציב השוטף הוא שולי בלבד עד כדי אפסי. בשנים 2019 - 2021 לא הגיע השיעור הממוצע של תקצוב ההוצאות כאמור לכדי שליש האחוז, ובסדר יורד: **כפר ברא** - 0.31% מהתקציב השוטף הושקע בתחום תחזוקת דרכים (ממוצע הוצאות בסך 104.6 אלפי ש"ח מתוך ממוצע תקציב הוצאות שנתי בסך 33,330 אלפי ש"ח); **גבעתיים** - 0.28% (1,207.5 אלפי ש"ח מתוך 433,848 אלפי ש"ח); **חולון** - 0.12% (1,806 אלפי ש"ח מתוך 1,453,977 אלפי ש"ח); **זיכרון יעקב** - 0.12% (207.5 אלפי ש"ח מתוך 167,952 אלפי ש"ח), **ולב השרון** - 0.04% (92.5 אלפי ש"ח מתוך 228,082 אלפי ש"ח).

מקורות המימון בתקציב הבלתי רגיל - כפי שעולה מתנועת הקרנות לפיתוח של הרשויות שנבדקו בשנים המבוקרות - בכללן קרן סלילת כבישים; קרן מדרכות וקרן תקבולי היטל השבחה - השיעור הממוצע של השקעה בפרויקטים מסוג תחזוקת דרכים מסך כספי ההעברות שנעשו מהקרנות בשנים 2019 - 2021 נע בטווח רחב שבין היעדר השקעה ועד לכדי חמישית מסך כספי ההעברות, ובסדר יורד: **גבעתיים** - 20.68% מכספי ההעברות מקרנות הפיתוח הושקעו בפרויקטים (38,865,278 ש"ח מתוך 187,961,953 ש"ח); **חולון** - 16.43% (64,881,755 ש"ח מתוך 394,956,665 ש"ח); **זיכרון יעקב** -

11.24% (5,357,000 ש"ח מתוך 47,664,527 ש"ח); **לב השרון** - 2.66% (1,217,000 ש"ח מתוך 45,794,349 ש"ח); **בכפר ברא** - לא הושקעו כלל כספי קרנות פיתוח בפרויקטים באותן השנים.

ביצוע עבודות במסגרת היערכות לפתיחת שנת הלימודים - הסוירים שקיים צוות הביקורת בדרכים הסמוכות למוסדות חינוך שונים בתחומי השיפוט של עיריית **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** העלו כי קיימת מעטפת בטיחות בסביבת מוסדות החינוך בתחומי השיפוט של הרשויות כולן, שנועדה להתמודד עם הסכנות הבטיחותיות הקיימות בדרך למוסד החינוכי וממנו. כך בין היתר סומנו מעברי חציה בצמתים ובכבישים רחבים בסמיכות למוסדות החינוך; סומנו מפרצי כביש להורדה ולהעלאה של תלמידים בסמיכות למוסדות החינוך; יש מעקות בטיחות בסמוך לכניסה למוסדות החינוך ולתחנות האוטובוס או סככות ההסעה הסמוכות להם; קיימים הסדרי מיתון תנועה ותמרורי האטה לנהגים; וכן יש שילוט בטיחות בדרכים, המיועד לתלמידים.

עיקרי המלצות הביקורת

מומלץ למשרד התחבורה לפעול ליצירת מוקד ידע בתחום תחזוקת הדרכים ברשויות המקומיות שירכו את התקנים וההנחיות וישמש גורם מאסדר ומנחה לרשויות המקומיות בנושא, וכן מומלץ למשרד התחבורה להסתייע במשרד הפנים ככל הנדרש ביצירת מוקד ידע כאמור ובהפצת הידע.

כדי לקבל תמונת מצב מלאה של מצב המיסעות שבתחום שיפוטן, מומלץ לעיריית **גבעתיים וחולון**, למועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ולמועצה האזורית **לב השרון** לבצע סקר מיסעות מקיף לגבי כלל הדרכים שבתחום שיפוטן. זאת באמצעות מכשור ייעודי ובהתבסס על מדדים מקצועיים, אחידים ומקובלים שיאפשרו לקבוע את הפעולות שנדרש לבצע במסגרת עבודות התחזוקה והשיקום ואת סדרי העדיפות לביצוען. כמו כן, מומלץ למשרד התחבורה לבחון את שיטות תחזוקת הדרכים של נת"י ולהגדיר מדדים שעל פיהם ייקבעו הפעולות הנדרשות לביצוע תחזוקת הדרכים ברשויות המקומיות.

מומלץ לעיריית **גבעתיים וחולון**, למועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ולמועצה האזורית **לב השרון** לבחון אפשרות להיעזר במערכת לניהול מיסעות לצורך איסוף וניהול של נתונים על מצב הדרכים בתחומי שיפוטן כך שתוכלנה לבצע תיעודף מיטבי של העבודות הנדרשות לשיקום הדרכים ולמנוע הידרדרות במצבן. נוסף על כך, מומלץ להן למפות באמצעות מערכת המידע הגיאוגרפית (GIS) את כל המידע על הדרכים, למשל על עבודות התחזוקה והתשתית שבוצעו בהן, וכן להתאים את מערכת קשרי הלקוחות (CRM) לעבודה עם מערכת ה-GIS. לאחר מיפוי המידע כאמור מומלץ לאפשר גישה למידע, על פי הרשאות, כדי שעובדי הרשות המקומית, קבלני הביצוע והציבור הרחב יוכלו להשתמש או לצפות בו.

מומלץ לעיריות **גבעתיים וחולון**, למועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ולמועצה האזורית **לב השרון** לקבוע תוכנית עבודה רב-שנתית לתחזוקה ולשיקום של המיסעות והמדרכות בתחום שיפוטן, בהתאם להנחיות משרד הפנים לבניית תוכנית עבודה. עוד מומלץ כי תוכנית עבודה זו תהיה מושתתת על נתונים עדכניים על מצב הדרכים, וכי סדרי העדיפויות שבה ייקבעו על פי נתונים אלה וייתחסו גם לתוכניות השדרוג של תאגיד המים ושל גורמי תשתית אחרים. כן מומלץ לרשויות המקומיות לבצע את עבודות התחזוקה בהתאם לתוכנית העבודה שלהן, ואם יידרש לבצע בהן שינויים - מומלץ להן לתעד ולנמק את הסיבות לשינויים.

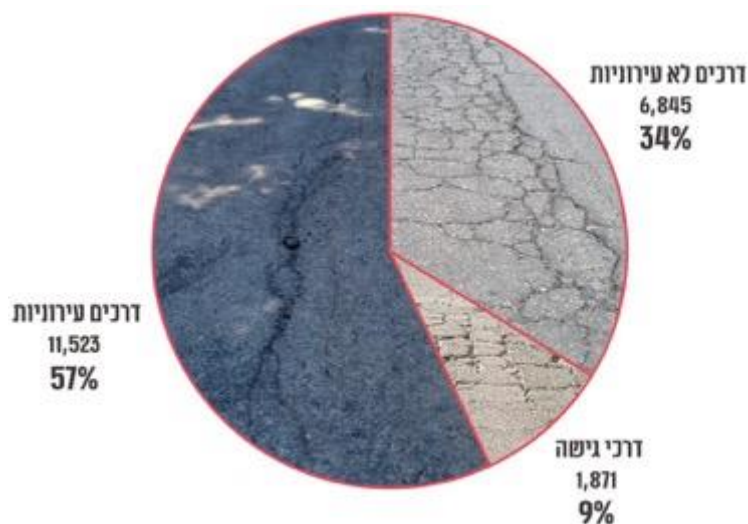
כדי למנוע הידרדרות במצב המיסעות, מומלץ לעיריות **גבעתיים וחולון**, למועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** ולמועצה האזורית **לב השרון** לבצע קרצוף וריבוד של לפחות 10% מאורך הכבישים שבתחום שיפוטן בכל שנה, כפי שמנחה נוהל פר"ת, בהתאם למספר כלי הרכב העוברים בכבישים ביממה.

על עיריות **גבעתיים וחולון** והמועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** לפקח על איכות הביצוע של עבודות תחזוקת הדרכים ולהקפיד על ביצוע העבודות בהתאם לתוכנית ולאומדנים שהוכנו, ואם נדרשים שינויים עליהן לתעד את הנימוקים לשינוי; על עיריית **חולון** והמועצה המקומית **זיכרון יעקב** להקפיד לקיים את ההוראות הנוגעות להנגשת מעברי חציה, מדרכות ותחנות תחבורה ציבורית; על המועצה המקומית **כפר ברא** להשתמש בחומרים תקינים לביצוע עבודות תחזוקה בדרכים; מומלץ לרשויות שנבדקו כי בעת טיפול במקטע דרך מסוים יטופלו כל מרכיבי הדרך שנדרשת בהם תחזוקה, ובייחוד מרכיבים העלולים לסכן את הציבור.

נוכח רמת ההשקעה הנמוכה בתקציבן השוטף של הרשויות המקומיות שנבדקו בתחום תחזוקת הדרכים, ובהתחשב במכלול ההיבטים הקשורים לפעילותן השוטפת ולפעילותן בתחום התחזוקה והפיתוח, מומלץ כי עיריות **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** יבחנו את היקף ההקצאה מתקציבי הפיתוח שלהן לעומת הצרכים הנדרשים לשם ביצוע עבודות ופרויקטים תקופתיים, שיאפשרו להן לקיים רמת תחזוקה אופטימלית של הדרכים בתחום שיפוטן.

אורך הדרכים הסלולות בישראל בשנת 2020 (בק"מ), בחלוקה לסוגים

על פי נתוני הלמ"ס, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

ההשקעה הכוללת בתחזוקת דרכים, לעומת אורך הכבישים הסלולים ברשויות שנבדקו, 2021 - 2019

ממוצע ההשקעה ב-1 ק"מ כביש (באלפי ש"ח)	אורך הכבישים הסלולים ברשות (בק"מ)*	ביצוע בפועל (באלפי ש"ח)			הרשות המקומית
		סך ההשקעה	תב"רים	תקציב שוטף	
540	58.8	31,772	28,943	2,829	עיריית גבעתיים
222	292.7	64,860	59,609	5,251	עיריית חולון
46	99.5	4,544	3,935	609	המועצה המקומית זיכרון יעקב
131	7.9	1,035	618	417	המועצה המקומית כפר ברא
9	236	2,106	1,798	308	המועצה האזורית לב השרון

סיכום

תחזוקה שוטפת של כבישים היא המפתח לשמירה על חוזק הכבישים ואיכותם ועל בטיחותם ואיכות חייהם של משתמשי הדרך וכן להבטחת עלויות נמוכות בטווח הארוך. על הרשויות המקומיות מוטלת החובה לדאוג שהדרכים הציבוריות שבתחום שיפוטן יתוחזקו דרך קבע. עיריות **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** מבצעות תחזוקת שבר - תחזוקה דחופה של תקלות שמתגלות - אולם היקפן של עבודות התחזוקה המונעת שבוצעו בהן קטן מאוד. בשנים 2019 - 2021 ביצעו הרשויות שנבדקו עבודות תחזוקה בכ-16 ק"מ מתוך כ-695 ק"מ כבישים שבתחום שיפוטן (2.3%), בהיקף כספי של 103,711 אלפי ש"ח. המועצה המקומית **כפר ברא** אינה מבצעת כלל תחזוקה מונעת. הרשויות שנבדקו אינן מבצעות תחזוקה מונעת סדורה המבוססת על מצבן ההנדסי של המיסעות והמדרכות ועל צורכי התחזוקה.

מומלץ כי עיריות **גבעתיים וחולון**, המועצות המקומיות **זיכרון יעקב וכפר ברא** והמועצה האזורית **לב השרון** יבצעו סקר מיסעות של כלל הדרכים שבתחום שיפוטן באופן עיתי וינהלו מסד נתונים עדכני לגבי עבודות התחזוקה שבוצעו. בסיס נתונים עדכני לגבי מצב הדרכים המבוסס על סקר דרכים, על מסמכים בדבר עבודות הפיתוח ועבודות תחזוקת הדרכים שבוצעו ועל תלונות ותביעות שהוגשו נגד הרשות יאפשר להן להכין תוכנית השקעות ארוכת טווח לתחזוקת הדרכים ולקבוע סדרי עדיפות לביצוע העבודות, ובכך למקסם את התועלות שבביצוע התחזוקה המונעת ולחסוך בעלויות לטווח הארוך.

מומלץ למשרד הפנים ולמשרד התחבורה לפעול יחד לאסדרת תחום תחזוקת הדרכים ברשויות המקומיות, לגבש נהלים מפורטים לתחזוקתן של הדרכים הציבוריות שבתחום השיפוט של הרשויות המקומיות ולפקח על התחזוקה כאמור.

